

Ярошук Олексій

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

Тернопіль

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні проблема управління ризиками часто залишається поза увагою науковців і потребує більш ґрунтовного вивчення.

Несистемний підхід до управління ризиками не формує комплексну картину ризиковості бізнесу, що є важливим для реалізації програми діяльності підприємства. Тому тут виникає необхідність реалізації системного підходу до управління ризиками на рівні підприємства.

Під ризик-менеджментом розуміють процес прийняття та реалізації управлінських рішень, які мінімізують негативний вплив випадкових подій на фінансовий стан підприємства, знижують обсяг збитків.

Ризик-менеджмент – це сукупність методів і заходів, що дозволяють певним чином спрогнозувати настання ризикових подій та вжити заходів щодо нівелювання або зниження негативних наслідків їх виникнення.

Ризик-менеджмент є специфічною сферою економічної діяльності, що вимагає глибоких знань в галузі економіки, фінансів, аналізу господарської діяльності, методів оптимізації господарських рішень. Основне завдання суб'єкта ризик-менеджменту – знайти оптимальне співвідношення ризику та доходу виходячи з того, що чим прибутковішим є проект, тим вищий рівень ризику його реалізації.

Сьогодні управління ризиками підприємства є специфічною сферою фінансового менеджменту, яка в останні роки виділилася в особливу галузь знань – ризик-менеджмент.

Перед фінансовим менеджером фірми стоять дві основні проблеми: який обсяг ресурсів компанія повинна інвестувати і в які види активів; як отримати необхідні для інвестування кошти. Відповіддю на перше питання є рішення підприємства про планування довгострокових інвестицій, розв'язання другої проблеми можливе через рішення про вибір джерела фінансування.

Зазвичай менеджерам часто доводиться інвестувати в активи, які не можливо швидко окупити, а це в свою чергу загрожує капіталу акціонерів. Крім того для реалізації уже прийнятих інвестиційних рішень може знадобитися залучення боргових ресурсів. Тому уникнути ризику, пов'язаного з такими рішеннями, неможливо.

Мірилом прийняття рішень виступає вартість акціонерного капіталу. Тобто будь-яке рішення, яке збільшує вартість капіталу акціонерів в фірмі, робить їх багатшими.

Мета ризик-менеджменту збільшення добробуту акціонерів. Основна причина, через яку будь-якій компанії необхідно управляти ризиками, полягає в тому, що таке управління слугує процвітання її власників, тобто акціонерів.

У більшості випадків ризик реальних активів компанії сприймається як даність. Однак з розвитком фінансових інструментів, що допускають передачу ризиків, у фінансового менеджера з'являється можливість вибору ризиків активів чи бізнесу.

Щоб отримати повну картину впливу ризику на вартість компанії необхідно поглянути на всі її складові. Для цього скористаємося найбільш популярною сучасною концепцією – моделлю оцінки ринкової вартості компанії на основі доданої економічної вартості.

Сьогодні концепція отримала широкого розповсюдження у фінансовому менеджменті провідних світових компаній.

Переваги її застосування пов'язані з адекватним і нетрудомістким визначенням ступеня ефективності роботи окремих підрозділів і всього підприємства в цілому в термінах збільшення його ринкової вартості. На жаль, більшість досліджених на сьогоднішній день компаній застосовують традиційні показники оцінки ефективності діяльності, а саме: розмір прибутку та маржинального прибутку, обсяги реалізації, величина доходів і т. д., які можуть показувати викривлену картину стану компанії з позиції її "фінансового здоров'я" в тривалому періоді.

Отже, відповідно до наведеної моделі, можна бачити, що ринкова вартість акціонерної компанії чутлива до впливу чотирьох основних чинників: грошового потоку від вже існуючих активів; очікуваного темпу росту в період використання конкурентної переваги; тривалості періоду інтенсивного росту або конкурентної переваги (до настання моменту, коли фірма перейде на рівень стабільного зростання); вартості фінансування (WACC).

В якості індикатора рентабельності основної діяльності компанії широко використовується показник рентабельності інвестованого капіталу або ROCE (відношення чистого операційного прибутку, що враховує прибуток від операцій, пов'язаних виключно з основною діяльністю компанії на суму інвестованого капіталу).

Взаємозв'язок між ризиком компанії і рентабельністю інвестованого капіталу ROCE очевидна: чим вищий рівень ділового ризику, тим вищим повинен бути дохід на інвестований капітал, необхідний для задоволення потреб акціонерів і кредиторів.

Крім ділового ризику або ризику реальних активів, що перебувають у розпорядженні фірми, акціонери несуть і фінансовий ризик, пов'язаний з випуском фірмою боргових зобов'язань для фінансування інвестицій в реальні активи. Чим більшою мірою компанія спирається на боргове фінансування, тим більшому ризику піддається акціонерний капітал, так як запозичення створюють фінансову залежність або фінансовий леверидж.

Отже, як тільки мова стосується акціонерів, то компанія, що використовує позикові кошти, що має фінансовий важіль, стає більш прибутковою, але в той же час і більш ризикованою, завдяки доданій волатильності чистого прибутку.

В сучасній фінансовій теорії поправка ринкової вартості фірми (або іншими словами рівня добробуту її акціонерів) на фактор ризику здійснюється через коефіцієнт приведення у моделі дисконтування грошових потоків.

Ризик-менеджмент здатний скоротити витрати компанії, що спричиняються волатильністю її грошових потоків: дороге зовнішнє фінансування, недоінвестування у високоприбуткові проекти і т. д.

Список використаних джерел

1. Ярошук, О. В. Ризик-менеджмент в управлінні капіталом підприємства / О. В. Ярошук // Економічний аналіз: збірник наукових праць кафедри економічного аналізу і статистики ТНЕУ. – Тернопіль, Економічна думка, 2012. – Випуск 11. – Частина 1. – С. 460-466.
2. Ярошук, О. В. Доходний підхід до оцінювання вартості компанії / О. В. Ярошук // Наука молода: збірник наукових праць. – Тернопіль: Економічна думка, 2012. – Випуск 18. – С. 192-195.
3. Ярошук, О. В. Концепції визначення вартості власного капіталу акціонерного товариства / О. В. Ярошук // Економічний аналіз: збірник наукових праць кафедри економічного аналізу і статистики ТНЕУ. – Тернопіль, ВПЦ ТНЕУ «Економічна думка», 2013. – Том 14. – № 3. – С. 236-240.

